

tutanaklarından bu program hakkında tafsilatlı bilgi edinmek mümkündür. (Bkz. Ek-1, s.62-78) Ancak şu kadarını söylemek lazım ki bu program esas itibariyle Darülfünûnda ihtisaslaşmayı öneren, bilinen ilk program özelliğine sahiptir.¹

Dikkati çeken diğer bir husus ise Darülfünûndan 1912 senesinde bir öğretim üyesinin vali ve diğer bir öğretim üyesinin Baş şebender olarak atanması hadisesidir. Bu da bize Darülfünûnun sahip olduğu potansiyeli göstermesi bakımından önemlidir. (s.90)

Osmanlı Devleti'ni teşkil eden kavimler hakkında bilgi veren ve Tarih ilminin tamamlayıcısı olarak addolunan *Etnografyanın* bir ders olarak okutulmasının elzem görülmesi, günümüz ders programlarında dahi yer almayan bu ilme verilen önemi göstermesi açısından önemlidir. (s.68)

Sorbon Üniversitesi'nde doktoralarını yaparak dönen üç talebe, Darülfünûnda öğretim üyesi olarak çalıştırılmak için yeterli olup olmadıklarını anlamak amacıyla, Darülfünûn müderrislerinden seçilen hocaların oluşturduğu komisyonda sınava tabi tutulurlar. Tezlerinin yeterli görülmesine karşın sözlü sınavda, Edebiyat Fakültesi'nde ders verecek müktesebata sahip olmadıkları gerekçesiyle Meclis bu öğrencinin, masraflarını kendilerinin karşılaması şartıyla altı ay yurt dışında eğitimlerini ikmal etmelerine karar vermiştir. (s.23)

Bu arada Fakülte Meclisi toplantılarına katılmayan öğretim üyelerine karşı alınan tedbirler ve Darülfünûn için yeni öğretim üyeleri yetiştirmek için yapılan çalışmalar bu dönemde Meclisi meşgul eden diğer bazı konulardır. Bunun yanında, müderrislerin/öğretim üyelerinin ne kadar maaş aldıkları, hangi dersin kaç saat okutulduğu ve başka bir çok husus hakkında, eserin Ekler kısmında tam metni verilen Meclis Zabıtlarından geniş bilgi edinmek mümkündür. (s.53-102)

1911 yılında yapılan düzenleme ile Darülfünûnun beş şubeye ayrılması, 1912-1913 seneleri arasında her şubede görev yapan öğretim elemanı ve eğitim görmekte olan öğrenci sayıları verilmektedir. II. Meşrutiyet döneminin serbest ortamında öğrenci örgütlenmelerinin durumu, I. Dünya Savaşı sırasında (1915-1918) Edebiyat Fakültesi'nde görev yapan Alman Öğretim Üyeleri ve 1915 yılında İnas Darülfünûnun kurulması ve kız öğrencilerin Darülfünûnda tedrisleri konusunda yaşanan gelişmeler, ayrıca bu bölümünde üzerinde durulan diğer konuları meydana getirmektedir. (s.24-27)

¹ Edebiyat Fakültesinin bölümlere ayrılmasının 1915-1916 ders yılından itibaren olduğu söylenmektedir. Bk. Cengiz Orhonlu, "Edebiyat Fakültesinin Kuruluş ve Gelişmesi (1901-1933) Hakkında Bazı Düşünceler", Cumhuriyetin 50. Yılına Armağan, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1973, s.61. Eserde ise, 28 Mayıs 1912 tarihinde hazırlanan ders programı ile ilk bölümlere ayrılmaya teşebbüs edildiği görülmektedir. (bk., s. 21)

Üçüncü Bölümde Darülfünûnun ilmî ve idarî özerkliği hususunda yapılan çalışmalar ve bunu sağlayan 1919 Darülfünûn-i Osmanî Nizamnamesi hakkında bilgi verilmektedir. Bu Nizamnameye göre Darülfünûnun idarî teşkilatlanmasına değinilmiştir. (s.29-31) Mütareke ve İşgal döneminde Darülfünûn öğrenci ve hocalarının Milli Mücadele lehinde çalışmaları ile Edebiyat Fakültesi tarafından Mustafa Kemal'e fahrî müderrislik unvanı verilmesi bu bölümünde üzerinde durulan diğer konulardır. (s.32-33)

Kitabın Dördüncü Bölümünde ise Cumhuriyet'in ilanından hemen önce Darülfünûnun durumu ve Edebiyat Fakültesi Şubeleri hakkında bilgi verildikten sonra Cumhuriyet'in ilanından sonra Darülfünûn için yapılan düzenlemelerden bahs olunmaktadır. Bunlar arasında Darülfünûnun Osmanlı Harbiye Nezareti binasına nakli, TBMM tarafından 21 Nisan 1924 tarihinde Darülfünûna ilmî ve idarî özerkli verilmesi ve Bakanlar kurulunca Darülfünûn için bir talimatname hazırlanması sayılabilir. Öğrencilerin kurduğu bir takım dernekler ile yerli ve yabancı öğretim üyelerinden bahsedildikten sonra 1932-1933 yılında Darülfünûnda bulunan bölümler liste halinde verilmekte olup bundan sonra ise Cumhuriyet Hükümetinin İsviçre'den Prof. Albert Malche'yi getirterek Darülfünûn reforme edilmesi çalışmaları hakkında bilgi verilmektedir. Bundan sonra 1933'te Darülfünûn kapatılacak ve 1 Ağustos 1933 tarihi itibariyle Üniversite dönemi başlayacaktır. Prof. Malche başkanlığında teşkil olunan bir ıslahat komisyonunun raporu doğrultusunda Darülfünûna son şekli verilecek ve Disiplin adı altında yeni bölümler teşkil olunacaktır.

Maarif tarihimiz bakımından çok önemli bilgiler içeren bu eser, bu konuda çalışanlar için önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Metin Ünver

DÜZELTME / CORRIGENDA

Osmanlı Bilimi Araştırmaları'nın geçen sayısında (c.VI, Sayı 1, 2004) yayımladığımız "İslamda İlim ve Teknoloji" başlıklı sergi tanıtma yazısında, Frankfurt J.W.Goethe Üniversitesi Arap-İslam Bilimler Tarihi Enstitüsü'nün yayımlarında da bahsedilmişti. Bu tanıtma yazısında, adigeçen enstitünün direktörü Fuat Sezgin'in *Geschichte des Arabischen Schrifttums* adlı eseri sehven bir "bibliyografya" olarak nitelendirilmiştir. Halbuki bu yayın, İslam bilim tarihini konu alan bir "tarih" kitabıdır. Yanlışlığı düzeltir, yazardan özür dileriz. F.Günergun (editör).